

Prostorová analýza a popis současného stavu vnitřní kompoziční struktury Podzámecké zahrady v Kroměříži

Členění plochy zahrady na kompoziční jednotky

Areál		Arcibiskupský zámek v Kroměříži
<i>KJ hlavní I. řádu</i>	A	Podzámecká zahrada
<i>KJ hlavní I. řádu</i>	B	Zahradní úpravy před budovou zámku
<i>KJ hlavní I. řádu</i>	C	Zahradní úpravy na nádvoří zámku
<i>KJ hlavní I. řádu</i>	A	Podzámecká zahrada
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.1	Stará zahrada
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.2.	Maxmiliánův park
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.3	Maxův dvůr
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A. 4	Giardinetto
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.1	Stará zahrada
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.1	Prostor vstupu od Mlýnské brány
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.2	Louka s Chotkovým rybníkem
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.3	Plochy navazující na hradby
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.4	Plochy navazující na řeku
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.5	Mlýnská strouha s mosty
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.6	Zahradnické zázemí
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.2	Maxmiliánův park
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.1	Dlouhý rybník s partií
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.2	Paví dvůr
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.3	Louka s Maxmiliánovou kolonádou
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.4	Divoký rybník
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.5	Porosty na břehu řeky Moravy
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.6	Okolí přivaděče
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.7	Zadní louky
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.3	Maxův dvůr
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.3.1	Areál dvora
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.3.2	Bývalé pastviny (sportoviště)

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	<i>KJ I. řádu</i>
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	
11794/7-6010	<i>KJ II. řádu</i>
Katastrální území Kroměříž	
Číslo parcel pozemkové: 9, 258/2, 286/1, 286/3, 286/6, 290/3, 3289/1, 3290/1 stavební: 267, 268, 269, 270, 363, 364, 365, 366, 367, 368/1, 385, 2569, 7074, 7525, 7526, 7527, 7546, 7547, 7548, 7549, 7550	<i>KJ III. řádu</i>
	<i>KJ IV. řádu</i>
Popis stávajícího stavu	
Kroměřížský zámecký areál tvoří budova zámku vystavěná na říční terase, navazující krajinářský park (Podzámecká zahrada) v nivě řeky, parkově upravené plochy před vstupním průčelím zámku a na jeho nádvoří.	
Historický vývoj	
Kroměřížský zámek, zastával několik století nejen funkci rezidenčního sídla olomouckých biskupů a arcibiskupů, ale také správního a administrativního centra biskupských majetků, ústředí lenního zřízení a výkonu manského práva. Nezvratné důkazy o existenci hradu lze zasadit do doby episkopátu Stanislava Thurza (1496 – 1540). Tehdy vyrostla na tomto místě vícekřídlá budova s vnitřním dvorem a hranolovou vstupní věží. Směrem k městu obklopoval budovu obraný příkop. V nivě řeky byla v této době založena první zahrada. Současné měřítko, architektonické řešení (čtyřkřídlá dvoupatrová budova) i utváření fasád vtiskla rezidenci barokní přestavba provedená biskupem Karlem II. z Lichtensteinu-Castelkorna (1664 – 1695). Společné dílo architektů Filiberta Lucheseho (1606 – 1666) a Giovanni Pietra Tencally (1629 – 1702) bylo dokončeno na počátku 18. století. Od městské zástavby byl objekt i nadále oddělen příkopem. Ten byl zrušen až před polovinou 19. století a nahrazen parkově upravenými plochami. Navazující Podzámecká zahrada prošla postupným slohovým vývojem vrcholícím v krajinářské úpravě z poloviny 19. století, který byl spojen s postupným nárůstem rozlohy areálu do dnešních necelých 60 ha. V roce 1998 byl arcibiskupský zámek, Podzámecká zahrada a Květná zahrada v Kroměříži zapsána na Seznam světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO.	
Zhodnocení stávajícího stavu	
Kroměřížský zámecký areál představuje pozoruhodně zachovalý příklad šlechtického rezidenčního souboru církevních hodnotářů. Integritu komplexu zaručují především z větší části dochované a v maximální možné míře respektované historické hranice objektu. Vysoká je také autenticita komplexu. Po celé období historického vývoje zde byla prováděna soustavná údržba. Současný vzhled areálu je, kromě údržby, výsledkem prováděných rehabilitačních zásahů, založených na pečlivém studiu dochované dobové dokumentace a terénních průzkumů.	

Název PAZU Podzámecká zahrada	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP 11794/7-6010	Podzámecká zahrada KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž pozemkové: 258/2, 286/1, 286/3, 286/6, 290/3, 3289/1, 3290/1 stavební: 267, 270, 363, 364, 365, 366, 367, 368/1, 385, 7074, 7525, 7526, 7527, 7546, 7547, 7548, 7549, 7550	KJ III. řádu
	KJ IV. řádu
Historický vývoj Počátky historie Podzámecké zahrady je možné sledovat již od období renesance. Tato zahrada byla na konci 17. století upravena v raně barokním slohu. Arcibiskup A. T. Colloredo-Waldsee pod vlivem osvícenství mezi léty 1790–1800 rozšířil a proměnil zahradu v sentimentálně laděný park s množstvím drobných staveb. Ve třicátých letech 19. století přichází do Kroměříže arcibiskup F. M. Chotek, který spolu s architektem A. Archem přistupuje k radikální proměně Podzámecké zahrady ve velkorysý krajinářský park. Projekt dokončuje až jeho nástupce arcibiskup M. Sommerau-Beckh v polovině 19. století. Během tohoto období zaznamenala zahrada největší rozkvět a získala současné uspořádání i rozlohu. Podzámecká zahrada přímo navazuje na sídlo olomouckých biskupů později arcibiskupů. Do konce 18. století sloužila privátním účelům majitelů, v 19. století je postupně zpřístupňovaná veřejnosti.	
Specifika kompozice Ve většině svých dochovaných částí se jedná o kompozici krajinářského typu o celkové rozloze 54 ha. Lze ji rozdělit na dvě části výrazně odlišného charakteru. Stará zahrada je prostorem intimnějšího charakteru a drobnějšího měřítka, kde se postupně odehrály prakticky všechny fáze historického vývoje areálu. Měřítko prostoru vtiskla především klasicistní fáze vývoje, současnou prostorovou strukturu pak krajinářské úpravy z první poloviny 19. století. Nový park byl zakládán prakticky na zelené louce v 30. a 40. letech 19. století. V plné šíři zde bylo možné uplatnit aktuální zásady krajinářské tvorby. Byl vytvořen prostor velkorysého měřítka s dlouhými pohledovými osami soustředěnými na několik významných staveb a dřevin. Z této koncepce se vymyká prostor tzv. Maxova dvora koncipovaný jako vzorové hospodářství se zázeminím pro ukázkový chov hovězího dobytka.	
Charakteristika přírodních kompozičních součástí Maximální rozlohy dosáhla zahrada v polovině 19. století. Do dnešních dnů se z větší části dochoval v původní podobě. Pouze prostor ovocných sadů byl v průběhu 20. století oddělen a částečně zastavěn. Zahrada je situována do nivy řeky Moravy v rovinatém terénu. Výjimku tvoří drobné části v bezprostředním okolí zámecké budovy nacházející se na říční terase. Rozsah i typy použitých vegetačních prvků se ustálily ve 40.-80. letech 19. století. Poprvé je zachycena na mapě z roku 1883. Kostra kompozice je tvořena domácími taxony a doplněná řadou exotů. V roce 1883 bylo popisováno v zahradě 173 různých taxonů dřevin, v roce 1920 je uváděno 254 taxonů dřevin, v roce 2003 bylo v zahradě zjištěno 278 taxonů dřevin. Zdrojem vody pro zahradu i součástí kompozice je řeka Morava z ní vyvedená mlýnská strouha a nový přivaděč. Zahrada je zahrnuta v ochranném pásmu přírodní akumulace vod.	
Charakteristika umělých kompozičních součástí V zahradě se nachází soubor stylově různorodých staveb postupně upravovaných a doplňovaných od konce 18. století po druhou polovinu 20. století. Řeka Morava napájí mlýnská strouhu, nový přivaděč, soustavu tří větších rybníků, několika menších rybníčků a vodotečí, dvě fontány s bazény. Na území zahrady se nachází funkční studny na odběr pitné vody.	
Zhodnocení stávajícího stavu Podzámecká zahrada je především velmi kvalitním příkladem vývoje krajinářského parku v 18. a 19. století. Díky spojení osvícených mecenášů a talentovaných architektů došlo k vybudování jednoho z předních děl zahradního umění ve střední Evropě. Kontinuální péčí se daří uchovávat celistvost její kompozice. Vzhledem k finanční náročnosti je však problematické udržet v dobrém stavu dílčí části kompozice – vodní systém, architektonickou i vegetační složku.	
Seznam nižších kompozičních podjednotek Stará zahrada, Maxmiliánův park, Maxův dvůr, Gardinetto	

Název PAZU Podzámecká zahrada	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP 11794/7-6010	<i>KJ I. řádu</i> Podzámecká zahrada
Katastrální území: Kroměříž	<i>KJ II. řádu</i> Stará zahrada
Číslo parcel pozemkové: 258/2, 286/1, 286/3, 286/6, 290/3, 3289/1, 3290/1 stavební: 267, 270, 363, 364, 365, 366, 367, 368/1, 385, 7074, 7525,	<i>KJ III. řádu</i> <i>KJ IV. řádu</i>
Historický vývoj Bažinatá krajina tůní a slepých ramen řeky Moravy byla postupně přetvářena v zahradní areál. Byla zde vybudována nejdříve renesanční později manýristická formální zahrada se štěpnicí. Plochu zahrady vymezovaly městské hradby, mlýnská strouha a vodní kanál. Za ním se již rozprostíral lužní les. Na konci 18. století přichází výrazná klasicistní fáze vývoje, kdy byla zahrada rozšířena blíže k řece Moravě. Zůstal zachován formálně řešený parter před budovou zámku, na nějž navázaly drobné zahradní prostory řešené již neformálně s významným použitím architektonické složky. Z prostoru zahrady vybíhaly do krajiny dlouhé aleje osázené pyramidálními topoly. Radikální změnu přináší polovina 19. století, kdy dochází k úpravě celého prostoru v krajinářském styl. Změnou toku mlýnské strouhy došlo ke zvětšení plochy této části zahrady. Druhá polovina 19. století a první polovina 20. století přináší především ochuzení architektonické složky, ale zároveň druhové obohacení složky dendrologické a postupné změny v používaném rostlinném dekoru. V druhé polovině 20. století převládá snaha o udržení dochované kompozice zahrady. Došlo k ochuzení sochařské výzdoby prostoru přesunutím několika soch do Květné zahrady a zřízení zahradnického zázemí.	
Specifika kompozice Stará zahrada je prostorem intimnějšího charakteru a drobnějšího měřítka. Zahrnuje formálně i neformálně upravené části. Ústředním prostorem je rozlehlá travnatá plocha lemovaná porosty dřevin a ukončená hladinou Chotkova rybníka. Architektonický program je situován do obvodových porostů. Podstatnou část kompozice je možné přehlédnout z oken zámecké budovy. Hlavní pohledové osy vychází od zámeckého portiku směrem k Chotkovu rybníku a z okružní cesty a ze Smutné aleje zpět na budovu zámku. Další pohledová osa vedená Smutnou alejí směřuje na stavbu Maxmiliánovy kolonády. Dále lze již nalézt především krátké pohledové osy na jednotlivé architektonické prvky. Půdorys této kompoziční jednotky se ustálil až na počátku 20. století po provedení regulace řeky Moravy. Z části je vymezen stabilním oplocením, z části tokem řeky a mlýnské strouhy.	
Charakteristika přírodních kompozičních součástí Plocha má rovinatý charakter, v bezprostřední blízkosti zámku se nachází svažitéjší pozemky z říční terasy. Nachází se zde krajinářská kompozice s centrální travnatou plochou lemovanou skupinami a navazujícími porosty především domácích stromů. Bohatě je zastoupeno keřové patro, které obsahuje keře s okrasným květem. Cizokrajné dřeviny jsou soustředěny v blízkosti staveb, část kompozice má charakter arboreta.	
Charakteristika umělých kompozičních součástí Dominantu kompozice tvoří vlastní budova zámeckého sídla a stavba Domu zahradníka. Mezi doplňkové dominanty lze zařadit bývalý skleník, Ruiny a Chrámek přátelství. Tyto i další architektonické prvky pochází většinou z přelomu 18. a 19. století. Část z nich není v dobrém technickém stavu.	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám Jedná se o kompozičně uzavřený celek s jasně vymezenou hranicí. V podobě pohledových os komunikuje se sousední kompoziční částí Maxmiliánův park. Plně funkční je kompoziční osa procházející Smutnou alejí směrem k Maxmiliánově kolonádě. Částečně zanikla pohledová a kompoziční osa spojující Fontánu Amorků a Maxmiliánovu kolonádu. Je možné ji obnovit. Vinou rozpadlých břehových porostů strouhy se dnes otevírá také pohled od Vázového mostu na Rybářský pavilon. Tím je porušen původní kompoziční princip postupného otevírání pohledů na tuto stavbu.	
Zhodnocení stávajícího stavu Kontinuální péčí se daří uchovávat celistvost kompozice. Je však problematické udržet v dobrém stavu dílčí části kompozice – vodní systém, architektonickou i vegetační složku. Jedná se o nejnavštěvovanější část zahrady.	
Seznam nižších kompozičních podjednotek Nástupní prostor od Mlýnské brány, Centrální louka, Okolí hradeb, Okolí řeky, Zahradnické zázemí, Mlýnská strouha	

Název PAZU Podzámecká zahrada	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži <i>KJ I. řádu</i>
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP 11794/7-6010	Podzámecká zahrada <i>KJ II. řádu</i>
Katastrální území Číslo parcel pozemkové: 286/1, 286/3, 286/6	Maxmiliánův park <i>KJ III. řádu</i>
stavební: 366, 367, 368/1, 385,7550, 7074,	<i>KJ IV. řádu</i>
Historický vývoj Maxmiliánův park byl zakládán na místě pastvin ve 30. a 40. letech 19. století dle návrhů architekta A. Archeho. Bylo zde možné uplatnit v plné šíři aktuální zásady krajinářské tvorby. Vše bylo doplněno množstvím další drobné architektury a uměleckých děl i vegetačních detailů. V následujících desetiletích (cca 1850–1880) dochází k odstranění velké části drobné architektury, přestavbě části architektonických dominant, posílení významu vegetační složky i významné změně prostorové struktury vegetačních prvků. Poté se kompozice již stabilizovala. Po roce 1900 je část pozemků navazující na Dlouhý rybník pronajata ke sportovním účelům a rozparcelována na úřednické zahrádky. Velkou změnou období druhé poloviny 20. století bylo praktické znepřístupnění větší části břehů Dlouhého rybníka pro veřejnost, odtržením přiléhajících pozemků a jejich postupná zástavba.	
Specifika kompozice Prostor velkorysého měřítká s dlouhými pohledovými osami soustředěnými na několik významných staveb a dřevin. Tento princip byl uplatněn především v přední části parku zakládané ve 30. letech 19. století. Ústředním bodem se zde stala stavba kolonády, od které vycházela trojice hlavních pohledových os. V kompozici tvoří optickou bariéru mezi přední a zadní částí parku objekt Divokého rybníka. V zadní části parku zakládané po roce 1840 je dnes ústřední kompoziční role v rukou rostlinné složky, význam stavebních prvků je zde silně potlačen. Současný charakter kompozice - centrální louka s několika významnými solitérními dřevinami zachycuje poprvé indikační skica z roku 1873. Půdorys této kompoziční jednotky se ustálil po polovině 20. století po odtržení částí za Dlouhým rybníkem. Je vymezený z části tokem řeky z části spíše provisorním oplocením.	
Charakteristika přírodních kompozičních součástí Plocha má rovinný charakter. Nachází se zde krajinářská kompozice postavená na působení rozlehlých travnatých ploch solitér a skupin dřevin. Plocha je prostorově rozčleněna většími porosty především domácích dřevin. Solitérní dřeviny a hlavní skupiny jsou vysazeny především z cizokrajních dřevin.	
Charakteristika umělých kompozičních součástí Budova zámku se zde kompozičně uplatňuje jen velmi omezeně. Dominantní roly v jednotlivých částech kompozice přebírá stavba Maxmiliánovy kolonády, Pavího dvora, Rybářského pavilonu doplněné méně kompozičně výrazným Americkým strážním domem, Čínským pavilonem, Břízovým pavilonem, řadou mostků a další. Současný vzhled důležitých staveb výrazně ovlivnily přestavby v druhé polovině 19. století. Vodní složka zde hraje velmi důležitou kompoziční roly. Nachází se zde trojice relativně rozsáhlých vodních ploch, soustava vodotečí s peřejemi, pozůstatky mlýnské strouhy i skupina stále vodárensky využívaných studní pitné vody. Stav prvků není dobrý, akutní je potřeba vyčištění a stabilizace břehů.	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám Jedná se o kompozičně uzavřený celek s jasně vymezenou hranicí. Formou pohledových os komunikuje se sousední kompozičními částmi velmi omezeně. Částečně zaniklou pohledovou osu spojující Maxmiliánovu kolonádu a Fontánu Amorků by bylo možné obnovit.	
Zhodnocení stávajícího stavu Kontinuální péčí se daří uchovávat celistvost kompozice. Je však problematické udržet v dobrém stavu dílčí části kompozice – vodní systém, architektonickou i vegetační složku.	
Seznam nižších kompozičních podjednotek <i>Dlouhý rybník a okolí, Paví dvůr, Centrální louka, Divoký rybník, Plochy navazující na řeku, Okolí přivaděče vody, Zadní louky</i>	

Název PAZU Podzámecká zahrada	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP 11794/7-6010	<i>KJ I. řádu</i> Podzámecká zahrada
Katastrální území: Kroměříž	<i>KJ II. řádu</i> Maxův dvůr
Číslo parcel pozemkové:	<i>KJ III. řádu</i>
stavební:	<i>KJ IV. řádu</i>
Historický vývoj Komplex dvora byl původně tvořen několika stavebními objekty - hlavní budovou stájí, která měla ve své centrální části umístěna stání určená k chovu hovězího dobytka, na ně navazovaly dva symetricky umístěné prostory- salon pro podávání mléka a prostor pro stájníka. Areál rámovaly dvě rohové budovy pro zaměstnance. Mezi budovami se nacházelo nádvoří s hnojišti, napravo od vstupu bylo umístěno rejdiště a v levé části vodní plocha určená k plavení zvířat. Z hlavní budovy se schodištěm vstupovalo na rozlehlou travnatou plochu lemovanou zelení určenou k pastvě dobytka a odpočinku návštěvníků. Od ostatních částí zahrady byl areál původně oddělen pouze tokem mlýnské strouhy a vegetací (skupiny keřů, ovocné sady). Jednalo se o prostorově zcela uzavřenou jednotku. Z terasy stájí se otevíral velmi hodnotný pohled na městskou zástavbu s dominantou zámecké věže a kostelů sv. Mořice a sv. Jana Křtitele. Na počátku 20. století začaly být pastviny využívány jako sportoviště. Vodní plocha na plavení byla nahrazena ovocným sadem. Chov dobytka zůstal zachován. Po polovině 20. století byla do areálu dvora umístěna veterinární klinika. V 60. letech 20. století byla na místě rejdiště vystavěna budova Krajské veterinární zprávy, na místě vodní plochy hospodářské stavby. V současné době se v areálu nachází několik subjektů: Střední odborná škola zpravuje hřiště na travnaté ploše, stáje, kde provozuje chov koní a jeden rohový domek, v druhém rohovém domku funguje veterinární klinika, na místě vodní plochy funguje soukromí chov koní, na místě rejdiště veterinární správa.	
Specifika kompozice Jedná se o kompozičně uzavřený celek, který byl vymezen stavebními objekty dvora, mlýnskou strouhou (směrem k parku), zdí směrem ke Kojetínské ulici a směrem k ovocným partiím zahrady nejdříve hustou výsadbou dřevin a od druhé poloviny 19. století zdí. Funkčně byl rozdělen na dvě části, které však byly až do poloviny 20. století fyzicky propojeny. Později došlo k výstavbě několika plotů, které oddělují hospodářský dvůr, sportoviště, soukromí chovatelský objekt a veterinární zprávu. Vnímání funkčního propojení jednotlivých částí je tím silně oslabeno.	
Charakteristika přírodních kompozičních součástí Původní půdorys kompoziční jednotky zůstal nezměněn, reliéf je rovinatý bez terénních nerovností. Dominantním vegetačním prvkem zde byla rozlehlá travnatá plocha tvořící předprostor pro "slavnostní průčelí" budovy stájí. V druhé polovině 19. století byla před průčelím vysazena řada akátů s kulovitou korunou a ta pohledové propojení s loukou oslabila. Dnes jsou zachována jen dvě torza původních dřevin. Nová výsadba akátů byla realizována již pouze na bocích stavby, aby budovu stájí vhodně zarámovala. Zachována a postupně obnovována je alej přivádějící návštěvníky k budově stájí. Porost vrostlých dřevin podél zdi u Kojetínské ulice se postupně rozpadá a je obnovován. Mladé dřeviny ještě nejsou plně funkční.	
Charakteristika umělých kompozičních součástí V areálu se nachází dva soubory umělých prvků. Jednak původní stavební vybavení dvora, které se zachovalo téměř celistvé z poloviny 19. století, jednak několik vrstev novodobých stavebních utilitárních objektů (zázemí sportoviště), které většinou areál znehodnocují.	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám Jedná se o kompozičně uzavřený celek s jasně vymezenou hranicí. S ostatními kompozičními jednotkami nemá přímé optické propojení. Z terasy stájí se otevíral velmi hodnotný pohled na městskou zástavbu s dominantou zámecké věže a kostelů sv. Mořice a sv. Jana Křtitele. Tato pohledová osa byla porušena necitlivou novodobou zástavbou. Vinou rozpadu obvodových porostů, je dnes areál pohledově propojen s vrchem Barbořina.	
Zhodnocení stávajícího stavu Jedná se o částečně dochovaný komplex málo častého typu vzorového statku. Hlavní budova stále slouží k chovu zvířat, pastviny jako školní hřiště s travnatým povrchem. Školské zařízení, které zde sídlí, nemá dostatek finančních prostředků na kvalitní péči o areál. Fyzická existence památky však není přímo ohrožena.	
Seznam nižších kompozičních podjednotek Bývalé pastviny, Areál dvora	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž	Giardinetto
Číslo parcel	KJ III. řádu
pozemkové: 286/1	
stavební: 270	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Giardinetto bylo založeno v prostoru bývalého příkopu v 18. století. Mezi roky 1795–1799 byl prostor obohacen o dominantní stavební složku - Colloredovu kolonádu, která umožnila vstup do zahrady přímo z budovy zámku. Terénní modelace a kompoziční členění plochy je zachyceno na kolorovaných rytinách z roku 1802. Zachycený stav zůstal zachována i v následujícím období, docházelo pouze ke změnám použitého rostlinného ornamentu na jednotlivých terasách. Na fotografiích je doložena úprava z počátku 20. století. Schodiště pod kolonádou v této době sloužilo k letnění subtropických rostlin a v prostoru byly použity litinové lavičky. V druhé polovině 20. století byl přeřezán rostlinným dekor na ploše zahrady. Zahrada byla určena zpravidla pro privátní potřeby arcibiskupa.</p>	
Specifika kompozice	
<p>Jedná se o plošně drobný prostor geometrického půdorysu vymezený budovou zámku a ohradní zdí, respektive tvarovaným zeleným loubím. Rozkládá se na čtyřech terasách. Celá plocha je koncipována pro pohled z Colloredovy kolonády. Jedná se o přísně vymezený komorní prostor s výraznou terénní modelací.</p>	
Charakteristika přírodních kompozičních součástí	
<p>Převládají vegetační prvky formálního charakteru. Dominantní roly hrají zelená tvarovaná loubí z habrů. Ornamentální letničkové a růžové záhony jsou lemovány tvarovanými buxusovými plůtky.</p>	
Charakteristika umělých kompozičních součástí	
<p>Dominantou prostoru je stavba Colloredvy kolonády doplněná fontánou. Oba tyto prvky lze dobou vzniku položit do závěru 18. století. Mimo tento prostor se kolonáda pohledově a kompozičně uplatňuje již jen v pohledu od Mlýnské brány. Jako vyhlídkové místo umožňuje přehlédnout Giardinetto z ptačí perspektivy.</p>	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám	
<p>Jedná se o kompozičně (prostorově i komunikačně) uzavřený prostor, který býval s okolními zahradními prostory pohledově a komunikačně propojen jen ve velmi omezené míře. Interiér je uzpůsoben ke vnímání detailů kompozice. Z terasy kolonády se otevírá pohled jak na vlastní zahrádku a část Domu zahradníka.</p>	
Zhodnocení stávajícího stavu	
<p>Prostor si uchoval autentickou terénní modelaci, kompoziční členění i autentické architektonické a zásadní vegetační prvky. Slouží především ke klidové rekreaci. Architektonická složka je v dobrém technickém stavu.</p>	
Seznam nižších kompozičních podjednotek	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	<i>KJ I. řádu</i>
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	<i>KJ II. řádu</i>
Katastrální území	Stará zahrada
Číslo parcel	<i>KJ III. řádu</i>
	Prostor vstupu od Mlýnské brány
	<i>KJ IV. řádu</i>
Historický vývoj	
<p>Zahrnuje drobné zahradní prostory situované vlevo od budovy zámku. Jejich základ byl položen v době budování sentimentální zahrady na přelomu 18. a 19. století, ale své současné kompoziční členění a funkci hlavního vstupu do zahrady získalo při úpravách v letech 1834-1850. Při úpravě zahrady v závěru 18. století vznikla na části této plochy zmi oddělená komorní zahrádka s Domem zahradníka, stavbou oranžerie a vodním prvkem, na kterou navazoval lesík protkaný hustou sítí cestiček, vrcholící objektem Ruin. V rámci krajinářské fáze (1834-1850) byla zrušena zeď i stavba oranžerie. Stavebně byly upraveny Ruiny a Dům zahradníka. Přímo na hlavní komunikaci navazovalo odpočívadlo a travnatá plocha se sochou bohyně Flory. Tyto prvky byly v následujících desetiletích zrušeny. Socha byla přemístěna na protilehlou stranu cesty. Prostor vstupu z ulice Na Kopečku byl přiřazen k zahradě až při úpravách v 30. letech 19. století. Dominantou prostoru se stal skleník a protilehlý dům zahradnického. Brána do zahrady byla do současné polohy umístěna až po roce 1850. V prostoru mezi Domem zahradníka a Giardinetem byl založen tvarovaný stromový bosket s bustou arcibiskupa Chotka. Nejzávažnější zásahem do kompozice ve 20. století bylo přebudování skleníku na zoo-koutek a zřízení veřejného WC v jeho blízkosti.</p>	
Specifika kompozice	
<p>Je typická drobným měřítkem a řadou kompozičně uzavřených zahradních prostor s množstvím dochovaných architektonických detailů i pestrým dendrologickým složením porostů. Jednotlivé části kompozice jsou uzpůsobeny pro sledování z detailu nebo z mírného odstupů, delší průhledy a výhledy se zde uplatňují jen ojediněle. Hustá cestní síť člení plochu na množství drobných zahradních prostor.</p>	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
<p>Plocha má rovinatý charakter.</p>	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
<p>Na ploše lze identifikovat tři charakterem odlišné vegetační kompozice. V okolí Domu zahradníka se nachází jednak pravidelně tvarovaný habrový bosket a růžové a letničkové záhony lemované buxusovými plůtky, jednak menší dendrologická sbírka s převahou kvetoucích keřů. Plocha mezi vstupní bránou a Vázovým mostem je řešena jako světlý vzdušný prostor s květinovými záhony a řadou solitérních stromů. Naopak okolí Ruin mělo navozovat spíše stísněné pocity, proto je přístupová cesta i vlastní objekt obklopen hustým porostem stromů se značným podílem jehličnanů.</p>	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
<p>Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
<p>V prostoru lze najít tři dominantní architektury, ke kterým se váží specifické zahradní prostory. Dům zahradníka patří k nejstarším stavbám zahrady, je doložen již na barokních vyobrazeních. Ruiny kompozici doplnily v sentimentální fázi na konci 18. století. Velký skleník je poprvé zachycen na mapě z roku 1836. Tyto dominanty jsou doplněny velkým množstvím drobných architektonických prvků. Většina architektonických prvků byla stavebně upravována ještě v druhé polovině 19. století a na počátku 20. století. Variabilita jejich vnějšího vzhledu je velká. Negativním vkladem druhé poloviny 20. století je umístění utilitární architektury veřejných záchodků.</p>	
Charakteristika uměleckých děl	
<p>Je zde umístěna socha bohyně Flory z poloviny 19. století.</p>	
Charakteristika součástí vybavenosti	
<p>Používaný mobiliář je z části původní dochovaný z 19. století či jeho repliky (lavičky). V blízkosti brány je umístěna novodobá informační tabule, také nádoby na odpadky mají novodobí vzhled.</p>	

Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám

Delší průhledy a výhledy se zde uplatňují jen ojediněle. Výjimku tvoří dnes již zaniklý průhled od Fontány Amorků k Maxmiliánově kolonádě. Tento průhled je možné obnovit. Vstupní část měla ještě v 60. a 70. letech 20. století uzavřenější charakter a mnohem méně komunikovala s úpravami za mlýnskou strouhou než dnes, kdy je, vinou rozpadu břehových porostů mlýnské strouhy, již z rozcestí otevřen pohled na objekt Rybářského pavilonu. Nedaleko vstupu je situováno rozcestí tří hlavních parkových komunikací umožňující návštěvu jak prostor v okolí zámecké budovy tak, Maxmiliánova parku.

Zhodnocení stávajícího stavu

Je zde zachována velmi autentická podoba zahradního prostoru ovlivněná ve své závěrečné vývojové fázi i stylem anglických zahrad viktoriánského období. Z větší části zde zůstala zachována originální architektonická výbava prostor včetně prvků mobiliáře. Vegetační složku, ochuzenou vlivem stárnutí, by bylo možné, dle dochovaných historických podkladů, rehabilitovat do značně autentické podoby. Část architektonických prvků není v dobrém technickém stavu.

Seznam kompozičních jednotek nižšího řádu

Nástupní prostor, Dendrologická sbírka, Okolí Domu zahradníka

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Plochy navazující na hradby
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Zahradní úpravu ploch navazujících na městské hradby a zbytky původní kamenné ohradní zdi zahrady jsou doloženy z období baroka. Již v této době zde fungovala jedna ze vstupních bran do zahrady směřující k městské Vodní bráně. Při úpravách na přelomu 18. a 19. století ztratila formální členění a bylo zde zřízeno odpočívadlo a pavilon v podobě stohu dříví. V polovině 19. století se již jednalo o zapojený porost dřevin protkaný, cestní sítí. Centrum tvořilo odpočívadlo se sochou vodního boha. Stále byla funkční také vstupní brána do zahrady. Tento vchod byl zazděn v 80. letech 19. století. Jeho úlohu převzal vstup od mostu přes řeku Moravu a od náměstí. V druhé polovině 20. století zcela zanikla cestní síť a socha byla přemístěna do Květné zahrady.</p>	
Specifika kompozice	
Prostor je tvořen zapojeným porostem vzrostlých dřevin s bylinným podrostem bez cestní sítě.	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
Jedná se o relativně úzký prostor mezi jednou z hlavních pěších komunikací zahrady a pozůstatkem původní kamenné ohradní zdi. Rovinný terén se v blízkosti dochovaných městských hradeb prudce zdvihá vzhůru.	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
Vegetační prvky jsou zastoupeny především porostem vzrostlých dřevin domácích taxonů. V blízkosti městských hradeb došlo v nedávné době k výsadbě kvetoucích keřů a nižších stromů. Velmi hodnotné jsou bylinné podrosty s velkým podílem jarních efemeroidů.	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
Architektonické prvky jsou zde reprezentovány zbytky ohradní zdi se zazděnou bránou původního vstupu. Je to jedno z mála míst, kde je možné v Kroměříži vidět zbytky městských hradeb.	
Charakteristika uměleckých děl	
Umělecká díla se zde nenacházejí.	
Charakteristika součástí vybavenosti	
Nenachází se.	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám	
Tato kompoziční jednotka se nachází na hranici zahrady. Nevychází odtud žádné kompoziční a pohledové osy.	
Zhodnocení stávajícího stavu	
Plocha má dnes funkci vegetačního lemu zahrady a optické clony. Zánikem cestní sítě přestala plnit rekreační funkci. Původní parková kompozice prakticky zanikla, ale na podkladě historické mapové a plánové dokumentace by ji bylo možné obnovit.	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Plochy navazující na řeku
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Ještě na počátku 19. století se zde nacházely pastviny s alejemi topolů. Protékalo tudy koryto mlýnské strouhy i hlavní rameno řeky Moravy s mostem. V rámci krajinářských úprav v 30. letech 19. století byla změněna trasa mlýnské strouhy tak, aby mohla být rozšířena plocha zahrady až na břeh řeky. Po původním korytu mlýnské strouhy zůstala zachována výrazná terénní modelace (travnaté údolí), doplněná obvodovými výsadbami dřevin a objektem odpočívadla. Byla zde zřízena ohrada pro spárkatou zvěř. Svůj současný charakter získala kompozice až po regulaci řeky Moravy na přelomu 19. a 20. století. Bylo zasypano hlavní moravní rameno a novou hranici zahrady začal tvořit plot oddělující zahradu od rušné ulice. Na významu získal zde situovaný vchod. Z první poloviny 20. století pochází objekt limnigrafu.</p>	
Specifika kompozice	
<p>Plocha je přístupná po hlavní obvodové komunikaci. Má stinný charakter i rozlehlé travnaté údolí je větší část dne zastíněno okolními porosty. Postrádá výraznou architektonickou a vegetační dominantu.</p>	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
<p>Současný půdorys získala tato kompoziční jednotka až po regulaci řeky Moravy na počátku 20. století. Má rovinatý charakter zpestřený terénní sníženinou po původním korytu mlýnské strouhy.</p>	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
<p>Porosty na břehu řeky i podél plotu jsou utvářeny tak, aby byly zajímavé jak pro pěšího návštěvníka zahrady, který vnímá především detail ve svém zorném úhlu (keřové patro), tak především jako celek působící při pohledu z Rajnochova mostu. Kostru porostu tvoří domácí taxony – duby, javor klen a habr doplněné topolem bílým, topolem černým, vrbami, z exotických druhů především akátem, borovicí vejmutovkou a mladými výsadbami kvetoucích stromů rodu Prunus a Malus.</p>	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
<p>Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
<p>Nachází se zde stavba limnigrafu z první poloviny 20. století.</p>	
Charakteristika uměleckých děl	
<p>Umělecká díla se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika součástí vybavenosti	
<p>Plocha je vybavena soudobými lavičkami a nádobami na odpadky</p>	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám	
<p>Tato kompoziční jednotka se nachází na hranici zahrady. Má uzavřený charakter a ostatními kompozičními jednotkami komunikuje pouze omezeně. Je místem výhledů do okolí zahrady, především na řeku a Rajnochův most.</p>	
Zhodnocení stávajícího stavu	
<p>Zde vytvořená kompozice je relativně mladá (počátek 20. století). Vzhledem k tomu, že zde bylo původně vysazeno množství krátkověkých dřevin (topoly, vrby), začaly se především břehové porosty rozpadat a jsou postupně obnovovány. Plní také významnou funkci vegetačního ochranného lemu zahrady.</p>	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Zahradnické zázemí
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Zahradnické zázemí se rozkládá na ploše za objektem ZOO koutku. Prostor vznikl po roce 1836 a v roce 1850 se zde nacházely stáje, kočárovna a sklady. Mezi roky 1850–1890 zde bylo vybudováno několik zahradnických staveb – dva skleníky a pěstírna zeleniny. Plošný rozvoj areálu omezovala existence toku mlýnské strouhy. Po jejím zasypání bylo využito nového prostoru ke zřízení zahradnického zázemí. V 70. a 80. letech 20. století byly vystavěny objekty dílen, skladů a garáží velmi nekvalitního architektonického výrazu. Prostor byl oddělen od zbytku zahrady zdí. Jeden z historických skleníků byl využíván pro provoz akvária. V roce 2000 byl zbořen. V letech 2011-2012 došlo ke zboření všech zde stojících budov i ohradní zdi a výstavbě nových staveb dle projektu architektonické kanceláře DRNH.</p>	
Specifika kompozice	
<p>Zdmi a budovami zcela uzavřený utilitární prostor. Dlážďené nádvoří doplňuje travnatá plocha s několika solitérními dřevinami.</p>	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
<p>Zahradnické zázemí je vybudováno ve svažitém terénu. Terén plynule stoupá od současných novostaveb k objektu bývalého skleníku. Půdorys byl oproti stavu na konci 20. století zmenšen téměř na polovinu.</p>	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
<p>Jsou omezeny na travnatou plochu a dvě solitérní dřeviny založenou respektive vysazené v roce 2012.</p>	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
<p>Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
<p>Jedná se o skupinu tří dřevostaveb uzavírající kamenem dlážďený dvůr lichoběžníkového půdorysu.</p>	
Charakteristika uměleckých děl	
<p>Umělecká díla se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika součástí vybavenosti	
<p>Nenachází se.</p>	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám	
<p>Budova garáží tvoří hranici mezi Zázemím a velmi cennou kompoziční částí v okolí Dlouhého rybníka. Uplatňuje se v dálkových pohledech z Maxmiliánova parku na budovu zámku. Výrazným zmenšením plochy původního zázemí, mohla být k veřejnosti přístupné části zahrady přičleněna volná travnatá plocha navazující na objekt Rybářského pavilonu.</p>	
Zhodnocení stávajícího stavu	
<p>Jedná se o novodobý vstup do kompozice parku vyvolaný potřebou existence kvalitního zázemí pro péči o objekt zahrady. Prostor není přístupný veřejnosti. V současné podobě je plně funkční. Jeho architektonické ztvárnění výrazně snižuje kvalitu kompozice zahrady.</p>	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Mlýnská strouha s mosty
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Mlýnská strouha je zachycena již na nejstarších vyobrazeních města ze 16. století. Až do 30. let 19. století tvořila podstatnou část hranice zámecké zahrady. Původní trasa koryta strouhy byla ve 30. letech 19. století napříměna, což umožnilo zvětšení plochy zahrady. V 18. století byla strouha překlenuta pouze jediným mostem (dnes nazývaný Vázový). V klasicistní fázi přibyl další most u Pavího dvora. V polovině 19. století doplnil předešlé mosty ještě tzv. Stříbrný most, navazující na Smutnou alej. V druhé polovině 19. století byl prostřední most s vodopádem zrušen a do dnešních dnů zůstaly zachovány pouze Vázový a Stříbrný most. V první polovině 20. století byla větší část mlýnské strouhy protékající městem zasypana. Zůstal zachován pouze úsek v zahradě napájený novým přivaděčem. Do strouhy byl zřízen přepad z městské kanalizace. V místě výtoku strouhy do řeky Moravy byla postavena hráz nově spojující na dalším místě Starou zahradu s Maxmiliánovým parkem.</p>	
Specifika kompozice	
Tato kompoziční jednotka zahrnuje vlastní tok mlýnské strouhy a jejich vegetací porostlé strmé břehy.	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
Tok strouhy je zvlněný, z mostů je vždy možné přehlédnout pouze dílčí úsek toku. Hluboce zařízlé břehy se prudce svažují k hladině.	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
O původní struktuře porostů se zachovalo jen minimum dokladů. Významná je fotografie z roku 1908 zachycující pohled na Stříbrný most od objektu Ruin. Koruna břehu byla v této části osázena zapojeným porostem dřevin, svah pokrývaly vzrůstnější byliny a menší keře. Stříbrný most byl zdůrazněn přítomností několika jedinců taxonu <i>Salix babylonica</i> . Dnes jsou břehy pokryty pravidelně sekaným bylinným porostem. Vzrostlé stromy jsou vysazeny až na koruně břehu. Vrby u Stříbrného mostu byly znovu vysazeny.	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
Podstatu kompozice tvoří vodohospodářská stavba doplněná dvojicí mostů se zděnou konstrukcí.	
Charakteristika uměleckých děl	
Umělecká díla se zde nenacházejí.	
Charakteristika součástí vybavenosti	
Nenachází se.	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám	
Strouha tvořila nejdříve hranici zahrady, po vzniku Maxmiliánova parku převzala funkci předělu mezi dvěma, měřítkem značně odlišnými, částmi kompozice. Vzhledem k výraznému zahloubení toku se opticky uplatňuje pouze při pohledu z mostů a z cesty vedoucí po koruně břehů. Přes stříbrný most prochází jedna z nejdůležitějších kompozičních os areálu. Z Vázového mostu se dnes otevírá přímý pohled na Paví dvůr a Rybářský pavilon. Pohled na Rybářský pavilon je umožněn vinou rozpadlých porostů dřevin a není původním kompozičním záměrem.	
Zhodnocení stávajícího stavu	
Dochovaný úsek mlýnské strouhy je velmi cenou připomínkou propojení areálu zahrady a městské zástavby. Od poloviny 19. století se trasa jejího toku prakticky nezměnila. Nízkou estetikou kvalitu má však místo přepadu městské kanalizace do strouhy v blízkosti Rybářského pavilonu. Oba mosty a hráz mají důležitou komunikační funkci. Jsou v dobrém technickém stavu.	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Louka s Chotkovým rybníkem
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Tímto prostorem prošly všechny vývojové fáze historie Podzámecké zahrady. Plocha renesanční i barokní zahrady se omezila na bezprostřední okolí zámku. Ještě v druhé polovině 18. století se v zadní části plochy nacházel lužní les. Rozšíření zahrady k původnímu toku mlýnské strouhy došlo v rámci sentimentálních úprav v závěru 18. století. Na formálně řešený parter navázal vodní kanál i řada drobných zahradních prostor ohraničených alejemi topolů a vybavených množstvím drobné architektury - paraple, Čínský pavilon, přístaviště, Chrámek přátelství, poustevna aj. Dnešní podobu získala plocha ve 30. letech 19. století, kdy byl původní formálně řešený parter přeměněn ve volnou travnatou plochu lemovanou porosty dřevin a plochou tzv. Chotkova rybníka zřízeného na místě vodního kanálu. V rámci krajinářských úprav došlo také k částečné změně v architektonické výbavy prostoru – zrušen byl Čínský pavilon, přístaviště, vybudována Římská fontána. V ústí Smutné aleje byl zřízen Stříbrný most, který nově propojil starou zahradu a nový park. V druhé polovině 19. století bylo u budovy zámku vystavěno monumentální schodiště umožňující přístup do zahrady z náměstí. Nejvýraznější dominantou prostoru však vždy tvořila vlastní budova zámku, na kterou byla vedena většina průhledů z okružní cesty. Z vegetační složky kompozice zůstala ze sentimentální fáze zachována především Smutná alej. Kromě výsadby domácích dřevin se v kompozici významně uplatňují exoty vysazené na centrální louce a v jejím okolí. Druhá polovina 19. století a první polovina 20. století nepřinesla významné změny do struktury porostů. Došlo pouze k obohacování dendrologické složky.</p>	
Specifika kompozice	
<p>Lze zde identifikovat dva prostory rozdílného charakteru, jejichž hranici tvoří rybník. Výrazně světlá rozlehlá travnatá plocha je doplněná velkým ornamentálním záhonem, solitérami a menšími skupinami dřevin, případně obvodovými porosty zajímavého dendrologického složení. Je přístupná po obvodové komunikaci. Plocha za rybníkem má spíše stinný charakter a je tvořena skupinami a porosty domácích dřevin. V tomto porostu zůstal zachován také palouk ve stopě dříve zasypané vodní plochy, uprostřed kterého stojí Chrámek přátelství. Nejdůležitějším komunikačním koridorem je zde tzv. Smutná alej. Prochází tudíž hlavní kompoziční osy staré zahrady. Hlavní pohledové osy vychází od zámeckého portiku směrem k Chotkovu rybníku a z okružní cesty zpět na budovu zámku. V dálkových pohledech se kromě budovy zámku uplatňuje také mohutná skupina platanů a objekt Domu zahradníka. Dříve byla funkční také pohledová osa ze břehu rybníka na Chrámek přátelství, která je dnes uzavřena vzrostlými dřevinami. V druhé polovině 19. století byl před průčelím budovy vysazen rozměrný květinový záhon určený především k pohledu shora z oken zámku nebo z objektu nového schodiště.</p>	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
<p>Plocha má rovinný charakter, hranice jsou vymezeny cestní sítí. Její půdorys se ustálil již na konci 18. století.</p>	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
<p>Jak je uvedeno výše, v této kompoziční jednotce lze identifikovat dva prostory rozdílného charakteru vegetačních prvků. Prostor louky a jejich obvodových porostů (příloha č. 1) a plochu za rybníkem s většími skupinami a porosty dřevin (příloha č. 2)</p>	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
<p>Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
<p>Přestože architektonický program této části zahrady vytvořený na přelomu 18. a 19. století byl v následujících obdobích výrazně ochuzen, dochovala se do dnešních dnů na území této kompoziční jednotky řada významných architektonických prvků. Z kompozičního hlediska je nejdůležitější Chrámek přátelství a monumentální schodiště u zámecké budovy. Římská fontána v porostu za Smutnou alejí není funkční. Vodohospodářské stavby jsou zde reprezentovány především Chotkovým rybníkem nepravidelného půdorysu.</p>	

Charakteristika uměleckých děl
Je zde umístěna socha - ženská postava zpodobňující alegorii léta z druhé poloviny 20. století.
Charakteristika součástí vybavenosti
Prostor je vybaven replikami dobového mobiliáře (lavičky) a novodobými nádobami na odpad.
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám
Plocha významně komunikuje se všemi okolními kompozičními jednotkami. Prochází tudy hlavní kompoziční osy Podzámecké zahrady i řada kratších pohledových os směřovaných jak na architektonické, tak vegetačních dominanty.
Zhodnocení stávajícího stavu
Jedná se o prostor s velkou návštěvností, jehož péči a obnově je věnována velká pozornost. Autenticita dochovaných architektonických i vegetačních prvků je velká, část architektonických prvků však není v dobrém technickém stavu.

Příloha č. 1 - Charakteristika kompozičních součástí	
Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
	Stará zahrada
	KJ III. řádu
	Louka s Chotkovým rybníkem
<p>Dle dochovaných soupisů měly obvodové kulisy centrální louky poměrně pestré dendrologické složení. Větší pestrost lze předpokládat u levé obvodové kulisy, která je povětšinou dne osvětlená a dle soupisu taxonu měla podobný charakter jako navazující partie u Fontány Amorků, tedy porost dřevin s podsadbou kvetoucích keřů. Stejný charakter má i dnes. Zajímavého kontrastu bylo docíleno výsadbou <i>Acer negundo</i> 'Auratum' před skupinu smrků v prostoru Ruin. Stromová kulisa vpravo od budovy zámku bývá osvětlena pouze krátkou část dne a navazuje na zapojený porost dřevin v okolí hradeb. Postrádá atraktivnější keřové patro. Z pohledu dendrologie měla zvláštní význam menší skupina dřevin navazující na objekt schodiště. Dle popisu se zde nacházela výškově gradující atraktivní skupina kvetoucích keřů, tvořící předpolí vzrostlé zeleně, obohacená v letních měsících o rostliny v nádobách. Skupina mohla pohledově působit jako jakýsi ranžírunk. Do dnešních dnů se dochovalo pouze její torzo. Dendrologicky zajímavé výsadby se nacházejí také na ploše vlevo od Chotkova rybníka. Do travnaté plochy zde byla v první polovině 19. století vysazena řada exotických dřevin – lyrovník, jinan, katalpa, platany. Velmi zajímavé dendrologické složení má ostrov Chotkova rybníka. Již na fotografii z roku 1907 tvořily dominantu ostrova čtyři borovice vejmutovky, jírovec a převislé vrby. Zadní část rybníka je lemována zapojeným porostem dřevin prolomeným volnou plochou v okolí Chrámku přátelství. Olejomalba z roku 1847 zachycuje strukturu porostů tvořenou jak vzrostlými stromy, tak keři. Významnou úlohou v břehových porostech hrál taxon <i>Salix babylonica</i>. Chrámek přátelství byl obklopen prstencem z <i>Populus nigra</i> 'Italica'. Navazuje Smutná alej. Tento významný prvek kompozice je poprvé zachycen na plánu z roku 1802. Byla vysazena z jilmů, později z habrů. Ze Smutné aleje se vcházelo do řady drobných zahradních prostor vymezených vegetací se zajímavým architektonickým programem. Dnes je tato plocha přehlednější, střídají se zde skupiny stromů a keřů v travnaté ploše.</p>	
Doložené taxony dřevin v prostoru centrální louky a jejich okrajových porostů	
1883	cca 1918
<i>Acer platanoides</i> L. Schwedlerii	<i>Abies cephalonica</i>
<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	<i>Abies grandis</i>
<i>Alnus glutinosa</i> Gart. laciniata	<i>Abies mobilis</i>
<i>Alnus glutinosa</i> Gart. rubra	<i>Abies sachalinensis</i>
<i>Broussonetia papyrifera</i> Vent.	<i>Acer Negundo</i>
<i>Juglans regia</i> L. laciniata	<i>Acer platanoides</i> var Schwerinův
<i>Quercus cerris</i> L.	<i>Cercis siliquastrum</i>
<i>Quercus panonica</i>	duby
<i>Quercus pedunculata</i> Ehrh. fol. variegatis	<i>Ekianthus virginica</i>
<i>Rosa centifolia</i> L. alba	<i>Eleagnus angustifolia</i>
<i>Rosa centifolia</i> L. damascena	<i>Fraxinus pensylvanica</i>

Rosa centifolia L. muscosa	<i>Gleditschia triacanthos</i>
Rosa centifolia L. remontans	<i>Hibiscus syriacus</i>
Rosa eglantaria	<i>Larix leptolepis</i>
Virgilia lutea	<i>Malus floribunda</i>
	<i>Malus spectabilis</i>
	<i>Picea Alcockiana</i>
	<i>Picea Eugelmani</i>
	<i>Pinus peuce</i>
	<i>Prunus effusa</i>
	<i>Spiraea van Houttei</i>
	<i>Thuja gigantea</i>
	<i>Virgilia lutea</i>

2003 (odpovídá současnému stavu)	
<i>Acer campestre</i>	<i>Koelreuteria paniculata</i>
<i>Acer platanoides</i>	<i>Larix kaempferii</i>
<i>Acer platanoides 'Schwedlerii'</i>	<i>Negundo aceroides</i>
<i>Acer pseudoplatanus</i>	<i>Phellodendron amurense</i>
<i>Aesculus hippocastanum</i>	<i>Picea glauca</i>
<i>Betula pendula 'Fastigiata'</i>	<i>Pinus peuce</i>
<i>Carpinus betulus</i>	<i>Platanus hispanica</i>
<i>Catalpa bignonioides</i>	<i>Populus nigra 'Italica'</i>
<i>Cryptomeria japonica</i>	<i>Quercus robur</i>
<i>Fraxinus excelsior</i>	<i>Thuja plicata</i>
<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	<i>Tilia cordata</i>
<i>Gleditsia triacanthos</i>	<i>Tilia platyphyllos</i>
<i>Gymnocladus dioicus</i>	<i>Ulmus minor</i>

Podzámecká zahrada v Kroměříži - tabulka jevů prostorové analýzy

<i>Typ jevu</i>	<i>Označení</i>	<i>Popis jevu</i>
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.1	Budova zámku
Dominanta vodní doplňková	DVODD.3	Fontána Amorků
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.4	Bývalý skleník, dnes ZOO koutek
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.5	Garáže
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.6	Rybářský pavilon
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.7	Umělé ruiny
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.8	Paraple
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.9	Chrámek přátelství
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.10	Paví dvůr
Kompoziční osa hlavní	KOH.11	Osa vychází od budovy zámku a končí za Chotkovým rybníkem, dále pokračovala dnes v zaniklém úseku KOH 177 až k řece Moravě a dále do krajiny.
Kompoziční osa hlavní	KOH.12	Osa vychází od Maxmiliánovy kolonády a končí u Břízového pavilonu. Dříve byla ukončena vyhlídkovou věží v témže prostoru.
Kompoziční osa hlavní	KOH.13	Osa vychází od Maxmiliánovy kolonády a prochází Smutnou alejí až k hranici zahrady.
Kompoziční osa hlavní	KOH.14	Osa vychází od Maxmiliánovy kolonády a končí u Fontány Amorků. V úseku od výběhu pro zvířata po fontánu je momentálně nefunkční. Nutno odstranit přerostlé dřeviny.
Kompoziční osa hlavní	KOH.15	Osa vychází z Dlouhé aleje a končí okrajovými porosty louky.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.16	Jednosměrný pohled z Dlouhé aleje na katalpu trubačovitou.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.17	Jednosměrný pohled z Dlouhé aleje na platan.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.18	Pohled z cesty na jírovec DVEGD.218
Pohledová vazba hlavní	PVHJ.19	Vazba obousměrně spojuje Rybářský pavilon a bustu arcibiskupa Rudolfa Jana.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.20	Vazba obousměrně spojuje solitérní akát a vrbu bílou.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.21	Jednosměrný pohled od trámového pavilonu na borovici lesní, je funkční především v odpoledních hodinách, kdy je kmen borovice osvětlen.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.22	Jednosměrný pohled z cesty Čínský pavilon.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.23	Jednosměrný pohled z cesty na skupinu platanů.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.24	Jednosměrný pohled z břehu rybníka na Chrámek přátelství, dnes nefunkční vinou přerostlé vegetace.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.25	Jednosměrný pohled z břehu rybníka na Chrámek přátelství, dnes nefunkční vinou přerostlé vegetace.
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.44	Vázový most
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.45	Ornamentální záhon
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.46	Stříbrný most
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.47	Treláž
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.48	Busta arcibiskupa Maxmiliána

<i>Typ jevu</i>	<i>Označení</i>	<i>Popis jevu</i>
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.49	Břízový pavilon
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.50	Borovice Jeffreyova
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.51	Maxmiliánova kolonáda
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.52	Čínský pavilon
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.54	Obelisk
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.55	Katalpa trubačovitá
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.56	Vrba bílá
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.57	Jednosměrný pohled ze schodiště na ornamentální záhon.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.58	Jednosměrný pohled ze schodiště na Dům zahradníka.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.59	Jednosměrný pohled z Colloredovy kolonády na plochu Giardinetta.
Kontaktní prostor	KOPR.60	Teno prostor je zásadní pro zachování původních dálkových pohledů na pamáku v kontextu hodnotné historické městské zástavby. Poslední prostor odkud se nabízí pohledy na město nenarušený novodobou utilitární zástavbou
Rušivý jev	RUS.77	Komín průmyslové zóny
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.84	Obelisk
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.85	Busta arcibiskupa Rudolfa Jana
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.86	Trámový pavilon
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.87	Dlouhá alej
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.88	Smutná alej
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.89	Skupina platanů u Chotkova rybníka
Dominanta vodní hlavní	DVODH.90	Chotkův rybník
Dominanta vodní hlavní	DVODH.91	Dlouhý rybník
Dominanta vodní hlavní	DVODH.92	Divoký rybník
Dominanta vodní doplňková	DVODD.93	Řeka Morava
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.113	Fontána Amorků
Dominanta vodní hlavní	DVODH.114	Mlýnská strouha
Dominanta vodní doplňková	DVODD.117	Fontána před Maxmiliánovou kolonádou, nefunkční
Bod výhledu	BV.118	Výhled na Rajnochův most a okolní zástavbu
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.124	Kostel sv. Jana Křtitele
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.125	Kostel sv. Mořice
Kontaktní prostor	KOPR.153	Chodci i motoristy je zde ze zahrady vnímána především ohradní teď a navazující vzrostlá vegetace.

<i>Typ jevu</i>	<i>Označení</i>	<i>Popis jevu</i>
Kontaktní prostor	KOPR.154	Existence poměrně širokého koryta řeky umožňuje sledovat památku z odstupu. Prochází tudy důležitý pěší korydor, cyklostezka, silnice, železnice. Na břehu řeky byla zrušena alej, která tvořila důležitou optickou clou proti utilitární zástavbě průmyslového předměstí. Možnost pohledu z odstupu má pozitivní dopad na estetickou kvalitu porostního pláště tahrady v daném prostoru.
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.173	Bosket habrový
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.174	Římská fontána
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.175	Skupina platanů u Maxmiliánovy kolonády
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.176	Trnovník akát
Kompoziční osa hlavní	KOH.177	Dnes již zaniklá část kompoziční osy. Byla funkční do 30. let 19. století, do úpravy plochy v krajinářský park.
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.197	Stáje Maxova dvora
Dominanta vodní doplňková	DVODD.215	Fontána v giardinettu
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.216	Fontána v giardinettu
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.217	Skupina bříz bílých
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.218	Jírovec maďal
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.219	Zázemí sportoviště
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.220	Domek pro personál v Maxově dvoře, dnes ordinace vetrinárního lékaře
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.221	Domek pro personál v Maxově dvoře
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.222	Borovice lesní
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.223	Platan
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.224	Platan
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.225	Skupina platanů
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.226	Skupina dřezovců a akátů
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.227	Habr obecný
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.228	Fontána před Maxmiliánovou kolonádou
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.229	Borovice lesní
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.230	Lyrovník tulipánokvětý
Dominanta vodní doplňková	DVODD.231	Římská fontána nefunkční
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.232	Ornamentální záhon
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.233	Skupina smrků ztepilých
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.234	Skupina platanů u Divokého rybníka

<i>Typ jevu</i>	<i>Označení</i>	<i>Popis jevu</i>
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.235	Dům zahradníka
Pohledová vazba hlavní	PVHJ.273	Jednosměrný pohled ze Smutné aleje na budovu zámku.
Pohledová vazba hlavní	PVHJ.274	Jednosměrný pohled ze Stříbrného mostu na skupinu platanů a Maxmiliánovu kolonádu.
Vodní tok hlavní	VOTOH.461	Řeka Morava na hranici památky
Vodní tok doplňkový	VOTOD.462	Mlýnská strouha
Vodní plocha hlavní	VOPLH.463	Dlouhý rybník
Vodní plocha hlavní	VOPLH.464	Divoký rybník
Vodní plocha hlavní	VOPLH.465	Chotkův rybník
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.466	Ostrov v Chotkově rybníku
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.467	Ostrov s Čínským pavilonem
Vegetační linie	VEGL. 468	Porostní okraj s dominantním působením buků, vícekmenných lip a trnovníků.
Vegetační linie	VEGL. 469	Porostní okraj s dominantním působením platanů
Vegetační linie	VEGL. 470	Porostní okraj na břehu rybníka s dominantním působením topolů, převislých vrb a platanů na ostrově
Vegetační linie	VEGL. 471	Porostní okraj s pestrým dendrologickým složením výrazně působivý především v jarním a podzimním období
Vegetační linie	VEGL. 472	Porostní okraj s výrazným působením modřínů
Vegetační linie	VEGL. 473	Porostní okraj s výrazným podílem jehličnanů
Vegetační linie	VEGL. 474	Porostní okraj s výrazným podílem jehličnanů, tvoří pozadí stavby Maxmiliánovy kolonády
Vegetační linie	VEGL. 475	Porostní okraj s pestrým dendrologickým složením výrazně působivý především v jarním a podzimním období. Výrazné zastoupení jehličnanů
Vegetační linie	VEGL. 476	Porostní okraj rozvolněný s pestrým dendrologickým složením výrazně působivý především v jarním a podzimním období. Výrazné zastoupení jehličnanů
Vegetační linie	VEGL. 477	Pohledově vnímaná linie dřevin na břehu rybníka a na jeho ostrově tvoří pozadí stavbě Čínského pavilonu
Vegetační linie	VEGL. 478	Porostní okraj na břehu Chotkova rybníka s dominantním působením habrů a javorů, výrazný především při podzimním vybarvení listů
Stromořadí vzrůstné	STVZ.479	Rámuje břeh Dlouhého rybníka, z části je dnes rozpadlé. Dominantním druhem je habr obecný a javor babyka
Alej vzrůstná	ALVZ.480	Dlouhá alej
Alej vzrůstná	ALVZ.481	Smutná alej
Linie výhledu	LV.485	Kopíruje trasu dráhy, kde je provozována osobní doprava, a navazující komunikace pro motorová vozidla lemovaná chodníkem. Z této linie je možné sledovat okrajové partie památky z potřebného dostupu. Velmi atraktivní je tento pohled v jarním a podzimním období.
Pohledová vazba hlavní jednosměrná	PVHJ.486	Pohledová vazba mezi budovou stájí Maxova dvora a budovou zámku
Pohledová vazba hlavní jednosměrná	PVHJ.487	Pohledová vazba mezi budovou stájí Maxova dvora a kostelem Sv. Mořice
Pohledová vazba hlavní jednosměrná	PVHJ.488	Pohledová vazba mezi budovou stájí Maxova dvora a kostelem Sv. Jana Křtitele
Bod výhledu	BV.489	Bod výhledu na budovu zámku, kostel Sv. Mořice, kostel Sv. Jana Křtitele
Rušivý jev	RUS.490	Utilitární budova na místě bývalých sadů